

Reguleringsmyndigheten for energi

HØRINGSUTTALELSE – FORSLAG TIL ENDRINGER I UTFORMING AV NETTLEIEN

Vi viser til høring på forslaget om endringer i nettleiestrukturen fra Reguleringsmyndigheten for energi (RME).

Naturvernforbundets innspill oppsummert:

- Naturvernforbundet er i utgangspunktet positive til endringer i nettleien og prising av effekt, men mener forslaget ikke gir nødvendige insentiver for å redusere energiforbruk og nettutbygging.
- Naturvernforbundet er negative til prinsippet om marginaltapsprising av energileddet fordi det kan svekke insentivet for å redusere energiforbruk og produsere egen energi.
- Naturvernforbundet ønsker et lavt fastledd og et høyt energiledd, med en prising av effekt, for eksempel gjennom høyere pris i timene/periodene med størst belastning på nettet.
- Naturvernforbundet er skeptiske til at det skal legges opp til flere ulike modeller.
- Modellen bør være utformet slik at det er forståelig for forbrukerne og klart hva konsekvensene vil være av å gjennomføre ulike energiltak.
- Insentivene for å få ned det totale energiforbruket må økes. I regjeringsplattformen er det vedtatt at det må realiseres 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Da må alle virkemidler trekke i den retningen.

Vi konsentrerer oss om konsekvenser for boligmarkedet i vår høringsuttalelse.

Behovet for endringer

Naturvernforbundet er positive til endringer i nettleien, slik at presset på nettet reduseres og vi kan unngå ytterligere nedbygging av natur.

Naturvernforbundet mener det er tre viktige utfordringer som må løses:

1. Fossil energibruk må fases ut og erstattes av fornybar energi.
2. Energien må utnyttes mer effektivt. Frigjort elektrisitet gjennom energieffektivisering kan brukes til å fase ut fossil energibruk og dermed bidra til reduserte klimagassutslipp, alternativt redusere behovet for utbygging av fornybar energi og tilhørende naturinngrep. For å oppnå dette trenger vi sterkere virkemidler for energieffektivisering.
3. Kraftoverføringsnettet må utnyttes mer effektivt. Dermed kan behovet for investeringer i ledningsnettet, med tilhørende naturinngrep, reduseres. For å oppnå dette trenger vi også sterkere virkemidler.

Naturvernforbundet publiserte høsten 2019 rapporten *Fossilfritt Norge*.¹ Den viser at det er fullt mulig å redusere den fossile energibruken med 55 prosent innen 2030 og fase den ut helt innen 2040 uten stortilt utbygging av ny fornybar energiproduksjon, men det forutsetter

¹ <http://www.naturvernforbundet.no/fossilfritt norge>

massiv satsing på energieffektivisering og redusert energibruk i transportsektoren samt at petroleumssektoren trappes ned og fases ut innen 2040.

For Naturvernforbundet er en mer effektiv energibruk en viktig forutsetning for å kunne oppnå nødvendige utslippsreduksjoner på en bærekraftig og naturvennlig måte. Et samfunn med høyt energibehov vil være langt mer utfordrende å gjøre klimavennlig enn et lavenergisamfunn, da konfliktene vil bli vesentlig større, ikke minst innen energiproduksjon og nettutbygging. Dette er også et hovedbudskap i rapporten *Fossilfritt Norge*, som skisserer to scenarier som oppnår samme reduksjon i fossil energibruk, men der det ene er avhengig av mye mer ny kraftproduksjon – med tilhørende potensielle naturødeleggelser – enn det andre.

Scenarier for nettutvikling må baseres på at vi når politiske mål for energieffektivisering, og at det settes nye ambisiøse mål. Naturvernforbundet mener det er avgjørende å redusere det totale energiforbruket, samtidig som vi reduserer effektbelastningen. Vi er derfor glade for at det er mål for dette i regjeringserklæringen.

Granavolden-erklæringen:

- Legge til rette for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi, og gjennomføre EUs energieffektiviseringsdirektiver med nødvendige tilpasninger.
- Realisere målet om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030.
- Opprettholde, og gradvis styrke, mulighetene for egenprodusert energi for husholdninger, borettslag og landbruket.

Alle virkemidler må bidra til at dette nås.

I høringsnotatet framkommer det ikke hvor stort presset på nettet er, og i hvilken grad forslaget til ny nettleie vil redusere presset framover.

Naturvernforbundet vil ha en nettleie som reduserer nettutbyggingen og naturødeleggelser. Dessverre er det vanskelig å se om eller i hvilken grad forslagene fra RME vil bidra til dette.

Naturvernforbundet støtter flere av intensjonene i høringsnotatet. RME skriver at nettinvesteringer ofte har negative miljøvirkninger. Det er vi helt enige i, men når det ikke er synliggjort hvordan de foreslåtte modellene vil påvirke nettutbyggingen, er det vanskelig å støtte forslagene. Det trengs insentiver for å redusere forbruket av energi og effekttopper og på den måten spare natur for kraft- og nettutbygging. Da må vi være trygge på at nettleien bidrar til det.

RME skriver i høringsdokumentet: *Våre analyser viser at den totale lønnsomheten av energieffektiviseringstiltak som gjennomføres fremover i liten grad påvirkes av de foreslåtte endringene i utformingen av nettleien.*

Naturvernforbundet mener at hvis nettleien først skal endres, så bør slike tiltak blir mer lønnsomme.

Forslag i høringsnotatet

Marginaltapsprising av energileddet

RME foreslår at nettleiens energiledd skal være lik marginaltap. Naturvernforbundet er mot denne endringen. Dette forslaget vil ikke øke nettutnyttelsen, og et lavt energiledd vil kunne stimulere til økt bruk av strøm fra nettet, noe som igjen vil øke behovet for ny nettutbygging. De som «sløser» med strømmen, vil få redusert nettleie på bekostning av de som har gjennomført eller gjennomfører energieffektiviseringstiltak eller installerer egenproduksjon. Forbrukere med små boliger og lavt forbruk kan også oppleve at nettleien blir høyere, mens de med store boliger og høyt forbruk kan oppleve lavere nettleie.

Dette skaper et unødvendig høyt konfliktnivå rundt innføring av ny nettleie og vil gjøre det vanskeligere å nå mål i Granavolden-erklæringen om 10 TWh energieffektivisering i bygg, samt mål om å styrke husholdningenes muligheter for egenproduksjon av strøm.

Naturvernforbundet mener det bør være et lavt fastledd og et høyt energiledd, som kan differensieres på tid.

Kommentarer til ulike modeller

RME foreslår at nettselskapene skal ta betalt for nettleie etter én av tre alternative modeller: abonnert effekt, sikringsstørrelse eller målt effekt (døgnmaks). Men ingen av disse alternativene motiverer forbrukerne direkte til å flytte forbruket til tidspunkt nettet har ledig kapasitet, som er et mål med ny nettleie.

Abonnert effekt

Modellen innebærer at nettkundene må tegne individuelle effektabonnement. Abonnementet skal baseres på bakgrunn av det historiske behovet for effekt. I de timene kundens forbruk overstiger abonnementet, skal det betales mer. Denne modellen er den samme som NVE hadde på offentlig høring i 2017–2018, og som da møtte mye kritikk, både for å ikke øke utnyttelsen av nettet og for å være komplisert å forstå for husholdningene.

Sikringsdifferensiert nettleie

I denne modellen avregnes kunden basert på sikringsstørrelsen. Skal kunden oppnå en lavere nettleie, må kunden bytte hovedsikring, noe som er kostbart. Et endret behov/forbruk seinere fra samme eier eller ny eier vil kunne føre til at sikringen må skiftes på nytt. Vi har vanskelig for å se for oss at mange vil gjennomføre en slik investering, og dette forslaget framstår mer som en økt avgift/pris for forbrukere uten at virkningene vil være særlig store på nettet. Modellen gir ingen insentiver for å tilpasse forbruk for å avlaste nettet innenfor den sikringen husholdningen har installert.

Målt effekt

I denne modellen avregnes kunden daglig etter det høyeste timeforbruket. Modellen er egnet til å redusere individuelle effektuttak hos kundene, men det er uavhengig av tid på døgnet og lastsituasjon i nettet. På grunn av individuelle effekttopper på ulike tidspunkt så blir ikke den aggregerte gevinsten så stor. For husholdninger som har en forbruksprofil som divergerer fra samlet forbruk i nettet, vil en utjevning av forbruket over døgnet kunne redusere nettutnyttelsen og øke belastningen i nettet i anstrengte perioder. Det er det motsatte av hva RME håper på å oppnå med sitt forslag.

Alternativ: Tidsdifferensiert energiledd

En modell som i liten grad får oppmerksomhet i høringsforslaget, er en tidsdifferensiering av energileddet, eller en form for rushtidsavgift, time-of-use-tariff.

RME skriver i notatet at et påslag på energileddet kan jevne ut effekttopper i enkelttimer, men har satt begrensninger for hvor høyt påslaget kan være. Påslaget skal ikke gi et for sterkt prissignal og ikke dekke en for stor andel av kostnadene i nettet. RME slår fast at energiledd som varierer fra time til time over døgnet, vil gi kundene økonomisk insentiv til å flytte forbruk mellom timer. RME skriver at tradisjonelle time-of-use-priser for nettleien kan gi utslag i form av at det skapes nye effekttopper nattetid. Dette utsagnet er derimot ikke dokumentert.

Vi er overrasket over at RME ikke har utredet dette nærmere siden det i tidligere høringsrunder er flere som har pekt på en slik modell. Hvis den utformes slik at forbrukere får lavere nettleie i perioder med god kapasitet og høyere når det er mest belastning i nettet, vil det kunne være mer logisk og enklere å forstå for forbrukerne enn de tre modellene som RME åpner for.

Erfaringer fra piloter

Det er en utfordring at det ikke framkommer klart fra høringsnotatet hvilke konsekvenser de ulike modellene vil kunne få på nettbelastningen. Vi savner erfaringer fra flere konkrete eksempler og piloter som kunne vært gjennomført både for modellene som er foreslått, og for et tidsdifferensiert energiledd. Det finnes eksempler fra noen nettselskap. Deriblant Lyse Elnett, som i Teknisk Ukeblad 15. mai i år forteller om sin pilot, hvor de viser til at effekttariff har hatt liten virkning.²

Glitre Energi Nett har igangsatt et prosjekt med lavere nettleie på natta, som det blir spennende å se resultatene fra.³

Hvis NVE hadde fulgt anbefalinger fra tidligere høringsrunder om å teste ut ulike modeller og se hvordan forbrukere forstår og responderer på modellene, hadde det vært lettere å vurdere hvilken modell som best vil svare på målet med ny nettleie.

De neste årene vil vi gjennom Elhub få et bedre informasjonsunderlag, som kan lede fram til mer kunnskap om hvilken modell som vil gi best resultat.

Virksomheter av forslagene

RME refererer i notatet til en rapport fra Sentio som dokumenterer at prissignalene må være sterke for at forbrukere skal endre atferd. Men RME skriver også at de er opptatt av at prissignalene i nettleien skal være moderate, slik at forbrukerne ikke opplever at de må gjøre omfattende endringer i forbruket sitt. Det henger ikke på greip.

Samtidig skriver RME at det er andre virkemidler enn nettleien som også påvirker lønnsomheten i energieffektiviseringstiltak og lokal energiproduksjon. Det er selvfølgelig riktig, men Naturvernforbundet er opptatt av at alle virkemidler skal stimulere til at flere gjennomfører energitiltak i sin bolig. Det betyr blant annet at elavgiften må økes (det samme gjelder CO₂-avgiften), og at støtten til energitiltak gjennom Enova økes. Men i dag er ikke disse insentivene sterke nok, og da blir det ekstra problematisk med forslag til nettleie som kan svekke disse tiltakenes lønnsomhet.

RME skriver at *Besparelsene på strømregningen som følge av etterisolering endres ikke nevneverdig som følge av omlegging til ny utforming av nettleien*. Naturvernforbundet mener at et slikt viktig tiltak som reduserer oppvarmingsbehovet, og særlig har stor påvirkning på de kaldeste vinterdagene, må stimuleres. Varige tiltak som senker den sesongmessige og store effekttoppen i oppvarmingsssonen, er viktigst. Det vil bidra til å begrense behovet for økt nettkapasitet. Men det er altså ikke nødvendigvis effekten av forslaget til RME. I verste fall kan det virke motsatt.

Besparelsen fra varmepumper vil ifølge RME ikke endres mye med ny nettleie, men kan gå både opp og ned, avhengig av modell. Besparelsen fra solceller vil bli redusert.

I forrige høringsrunde hadde Klima- og miljødepartementet flere innvendinger til forslaget om abonnert effekt og pekte på at det kunne svekke insentivene til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak og muligheten for å innfri politiske mål. De savnet en grundigere vurdering av de samlede virkningene av de foreslåtte endringene. De fremhevet at prinsippene for tariffing må sikre at forbrukerne får klare insentiver for rasjonell forbrukeratferd. Dette inkluderer både styring av effektforbruket og insentiver til energiøkonomisering. Det er vanskelig å se at dette er noe særlig bedre belyst i dette notatet. Det viser også hvor viktig det er at Olje- og energidepartementet involverer Klima- og miljødepartementet i denne prosessen, og at vi ikke får endringer som svekker politiske klima-, energi-, og naturmål.

² <https://www.tu.no/artikler/lyse-testet-effektbasert-nettleie-hadde-null-effekt/492124>

³ <https://www.tu.no/artikler/glitre-skal-gi-nettleie-rabatt-om-natta/485202>

Borettslag og sameier, som står for en betydelig del av boligmarkedet, har et potensial for å jevne ut effektbelastningen i nettet dersom de kan styre og avregne fellesanlegg med elbillading, varmtvann og oppvarming sammen med forbruket i enkelteiligheter. Dette er ikke tillatt i dag. Hvis slik avregning tillates, vil borettslag og sameier kunne få økt lønnsomhet ved investering i fellesanlegg, men dette er ikke vurdert i høringsnotatet.

Til slutt vil vi kommentere at hvis nettselskapene får stor frihet til å velge modell, så kan det gjøre det vanskeligere å oppnå ønskede mål med endringen. Det er avgjørende at forbrukerne forstår modellen som er valgt, og at det er tydelig kommunikasjon om ordningen. Det blir vanskeligere med ulike modeller.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

fagsjef